

Методичні рекомендації для виконання практичних робіт

Практичне завдання 1

Визначення типів шкал

Визначте тип шкали (номінальна, порядкова чи метрична) в кожному питанні. Свої відповіді занесіть до таблиці. Поставте позначку «+» в кожному рядку відповідно до типу шкали цього питання.

№ питання	Тип шкали		
	номінальна	порядкова	метрична
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			

1. ВАША СТАТЬ?

1. Жіноча
2. Чоловіча

2. СКІЛЬКИ ГОДИН НА ДОБУ ВИ ДИВИТЕСЬ ТЕЛЕВІЗОР?

_____ годин

3. ЯКБИ ВАМ ЗНОВУ ДОВЕЛОСЯ ВИРІШУВАТИ ПИТАННЯ ПРО ВИБІР ВНЗ ТА СПЕЦІАЛЬНОСТІ, ВИ Б ОБРАЛИ СЬОГОДНІ ХНУ ІМ. В.Н. КАРАЗІНА?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1. Безумовно так
2. Скоріше так
3. Скоріше ні
4. Безумовно ні
5. *Важко відповісти*

4. ЩО ОСОБИСТО ВАС НЕПОКОЇТЬ В ДАНИЙ ЧАС НАЙБІЛЬШЕ?

МОЖНА ОБРАТИ КІЛЬКА ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДІ

1. Проблеми, пов'язані з навчанням в університеті
2. Ваші житлові умови
3. Здоров'я ваше чи ваших близьких
4. Якість медичного обслуговування
5. Питання особистих стосунків
6. Проблеми стосунків з близькими, з родичами, з друзями
7. Працевлаштування, пошук роботи
8. Брак грошей, низький дохід
9. Політична ситуація в країні
10. Ціни на продукти, одяг, транспорт
11. Ціни на медичні послуги, ліки
12. Ціни на комунальні послуги, газ, електроенергію, паливо та ін.
13. Стан довкілля (забруднення повітря, води та ін.)
14. Розшарування суспільства на багатих та бідних, що поглиблюється
15. Незадовільний стан міста (дороги, освітлення, засміченість та ін.)
16. Злочинність, особиста безпека, безпека вашої родини

5. ВИ ВВАЖАЄТЕ, НАСКІЛЬКИ СПРАВЕДЛИВИМИ ДО СТУДЕНТІВ Є НОВІ ПРАВИЛА НАРАХУВАННЯ СТИПЕНДІЙ?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1. Справедливими
2. У чомусь справедливими, у чомусь ні
3. Не справедливими

6. ВАШ ЗРІСТ

_____ см

7. ЯКОЮ МІРОЮ ПЕРЕРАХОВАНІ НИЖЧЕ ЯКОСТІ ПРИТАМАННІ ВИКЛАДАЧАМ ВАШОГО ФАКУЛЬТЕТУ?

ЗРОБІТЬ ПОЗНАЧКУ У КОЖНОМУ РЯДКУ ТАБЛИЦІ

	Повною мірою притаманні	Скоріше притаманні	У чомусь притаманні, у чомусь ні	Скоріше не притаманні	Зовсім не притаманні
Доступність викладання матеріалу	5	4	3	2	1

Вміння викликати інтерес до предмету	5	4	3	2	1
Практична користь інформації, що отримується	5	4	3	2	1
Вільне володіння матеріалом	5	4	3	2	1
Використання новітніх методів викладання	5	4	3	2	1
Використання нової наукової інформації	5	4	3	2	1
Поважне ставлення до студентів	5	4	3	2	1
Об'єктивність в оцінці знань студентів	5	4	3	2	1
Прозора та зрозуміла система оцінювання	5	4	3	2	1

8. ЯК ВИ СТАВИТЕСЬ ДО ЗМІНИ ЧАСУ ПОЧАТКУ ЗАНЯТЬ ТА ТРИВАЛОСТІ ПАР?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1. Позитивно
2. Скоріше позитивно
3. У чомусь позитивно, у чомусь негативно
4. Скоріше негативно
5. Негативно
6. Важко відповісти

9. ВАШ ВІК (вказіть кількість повних років)

_____ років

10. ЯК ЧАСТО ВИ ВІДВІДУЄТЕ КІНОТЕАТРИ?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1. Один-два рази на тиждень
2. Один-два рази на місяць
3. Один-два рази на рік
4. Не відвідную

11. ЧИ ВІДВІДУЄТЕ ВИ У ЦЬОМУ СЕМЕСТРІ ЯКІ-НЕБУДЬ ПРЕДМЕТИ ЗА ВИБОРОМ НА ВАШОМУ ФАКУЛЬТЕТІ?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1. Так
2. Ні

12. ЯК ВЦІЛОМУ ЗМІНИЛОСЬ ЖИТТЯ В ХАРКОВІ З ОСТАННІЙ РІК?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1. Стало набагато краще
2. Дещо покращилось
3. Практично не змінилось
4. Дещо погіршилось
5. Стало набагато гірше
6. Важко відповісти

13. ЯК БИ ВИ В ЦІЛОМУ ОЦІНИЛИ ЯКІСТЬ ВИКЛАДАННЯ НА ВАШОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЗА ДЕСЯТИБАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ, ДЕ «10» ОЗНАЧАЄ, ЩО ВИКЛАДАННЯ МАКСИМАЛЬНО ЯКІСНЕ, А «1» — АБСОЛЮТНО НЕ ЯКІСНЕ.

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

14. ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, ВИ ОТРИМУЄТЕ ЧИ НІ В УНІВЕРСИТЕТІ ЗНАННЯ ТА НАВИЧКИ, ЯКІ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВАШОЇ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ ?

ОДИН ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ

5. Безумовно отримую
4. Скоріше отримую
3. Частково отримую, частково не отримую
2. Скоріше не отримую
1. Безумовно не отримую

15. ВАШ СТАЖ РОБОТИ (вказіть кількість повних років)

_____ років

16. СКІЛЬКИ ВАМ РОКІВ? (вказіть позицію, яка відповідає вашому віку)

1. До 20 років
2. 21-30 років
3. 31-50 років
4. 51-60 років
5. Більше 60 років

Практичне завдання 2

Тема: Способи формування вибіркової сукупності

Виконайте завдання у письмовому вигляді на папері. Рішення детально розпишіть. Виконане завдання сфотографуйте та надішліть фотографії до Google Classroom.

Завдання 1

Розрахуйте **обсяг вибіркової сукупності** для генеральної сукупності у 100 000 чоловік при допустимій помилці вибірки 2,5% та ймовірності $p = 0,954$.

Завдання 2

Визначте **величину випадкової помилки** вибірки з ймовірністю вибіркової сукупності 0.954. Обсягом вибіркової сукупності 800 осіб. Генеральна сукупність становить 50000 осіб.

Завдання 3

Є основа вибірки – перелік елементів генеральної сукупності обсягом 100 тисяч чоловік. Вказіть **крок відбору** для формування вибіркової сукупності на основі систематичного відбору з тим, щоб помилка вибірки з ймовірністю 0.954 не перевищувала 2%.

Завдання 4

Маємо такі параметри генеральної сукупності:

Факультет Курс	Філологічний	Фізичний
1 курс	14%	8%
2 курс	10%	8%
3 курс	14%	14%
4 курс	12%	8%
5 курс	8%	4%

Передбачається опитати 600 осіб і використати для опитування 12 інтерв'юерів. Розрахуйте завдання за квотною вибіркою для одного інтерв'юера.

Практичне завдання 3

Тема: Організація соціологічного дослідження

Виконайте завдання у письмовому вигляді на папері з використанням «Лекції 14». Рішення детально розпишіть. Виконане завдання сфотографуйте та надішліть до Google Classroom.

Завдання 1

Визначте кількість інтерв'юерів, необхідну для проведення масового опитування 1200 респондентів за випадковою маршрутною вибіркою за місцем проживання респондента. Тривалість одного інтерв'ю – 60 хвилин, протягом дня інтерв'юер може взяти 5 інтерв'ю. Опитування необхідно вкласти у 10 календарних днів.

Завдання 2

Розрахуйте час (кількість днів), необхідний для проведення масового опитування за випадковою маршрутною вибіркою за місцем проживання

респондента у м. Харкові. Вибіркова сукупність – 1600 респондентів, в опитуванні будуть задіяні 25 інтерв'юерів. Тривалість одного інтерв'ю – 20 хвилин. За день інтерв'юер може взяти 8 інтерв'ю.

ПРОГРАМА СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Програма – спеціально розроблений науковий документ, що містить методологічні та методичні передумови соціологічного дослідження.

Завдання – скласти та оформити програму соціологічного дослідження.

Вимоги до змісту

Програма соціологічного дослідження має містити:

1. Формулювання проблемної ситуації

Будь-яке дослідження має на меті вирішення певної суспільної **проблеми**. Ви маєте детально описати проблем, продемонструвати, що вона дійсно існує, і наявного рівня знань недостатньо для її вирішення.

При описі проблемної ситуації потрібно вказати, хто раніше вивчав цю проблему та які мав результати, навести певні статистичні данні, тощо.

Обов'язковим є оформлення списку використаних джерел, що застосовувались при описі проблемної ситуації.

2. Визначення об'єкта й предмета дослідження.

Об'єкт – це носій проблемної ситуації. Визначення об'єкта в програмі соціологічного дослідження конкретизується через визначення генеральної сукупності. Іншими словами, об'єктом виступає та соціальна група, клас або спільнота, яку ми будемо досліджувати.

Предмет дослідження – це той аспект проблеми, який підлягає безпосередньому вивченню. Тобто це те, про що ми будемо говорити з нашими респондентами.

3. Визначення мети й постановка завдань дослідження.

Мета дослідження— це досить коротке текстуально представлене припущення про кінцевий результат дослідження. Тому мета має бути одна, і вона не повинна розростатись безліччю логічних припущень. Мета не може мати описовий характер, не можна ставити за мету щось дослідити або вивчити.

На відміну від мети, **завдання дослідження** мають множинний характер, тобто завдання дослідження логічно розкривають дії, необхідні для досягнення мети.

Завдання формулюють питання, на які повинна бути отримана відповідь для реалізації мети дослідження. Завдання дослідження – це конкретизація мети дослідження, поступові кроки до її виконання, тематичні блоки вашої майбутньої анкети.

4. Теоретична інтерпретація та емпірична інтерпретація (операціоналізація основних понять).

В ході розробки програми соціологічного дослідження, уточнюється набір понять, за допомогою яких ми будемо звертатися до аналізу проблемної ситуації. Потім ці поняття піддаються **теоретичній інтерпретації** – це процедура тлумачення, уточнення змісту понять. Проводячи теоретичну інтерпретацію, ми визначаємо, що мається на увазі, коли використовуємо ті чи інші поняття; ми даємо наше визначення поняттю і уточнюємо межі його застосування.

Емпірична інтерпретація або операціоналізація понять – це пошук емпіричних значень теоретичних понять, емпіричних індикаторів, встановлення операції з емпіричними ознаками.

Операціоналізація понять – це перехід від теоретичного до емпіричного рівня, ми рухаємося від визначення абстрактного, формального до визначення конкретного, яке вказує спосіб вимірювання, тобто операціональний зміст понять, від вимірів, як індикаторів більш абстрактного рівня до конкретних емпіричних показників. В процесі операціоналізації загальне поняття розкладається на поступні вимірюванню емпіричні індикатори.

Емпіричний індикатор – це доступна спостереженню і вимірюванню характеристика досліджуваного об'єкта.

5. Вибір адекватних видів шкал для виміру виділених ознак та формування прикладу питань для анкети.

Під кожен індикатор потрібно запропонувати адекватну **шкалу** для його вимірювання.

Шкала у соціологічному дослідженні – це питання з варіантами відповідей (альтернативами).

До кожної шкали обов'язково потрібно вказати її тип.

Існують різні типи шкал: номінальна, порядкова та метрична.

Приклад оформлення:

Поняття	Індикатор	Шкала (питання з варіантами відповідей)	Тип шкали

6. Формування гіпотез.

У соціологічному дослідженні **гіпотези** – це обґрунтоване наукове припущення про структуру соціальних об'єктів, характер зв'язку між соціальними явищами і можливими підходами до вирішення соціальних проблем. Таким чином гіпотези – це ті припущення, які ви будете перевіряти у своєму дослідженні. Не забувайте перевірити, чи є у вас всі потрібні індикатори для перевірки гіпотез.

7. Обґрунтування вибору того або іншого виду дослідження, методу збору інформації та техніки його проведення

Метод – основний спосіб збору даних.

Техніка – сукупність спеціальних прийомів для ефективного використання того чи іншого методу.

Ваш метод – це опитування.

Технікою може бути поквартирне, вуличне, онлайн-опитування, поштове, пресове. Вкажіть, чи будете ви проводити очне (face-to-face) інтерв'ю, чи заочне (анкетування).

8. Опис процедури (дизайну) вибірки:

1. Описати генеральну сукупність, визначити її обсяг, посилаючись на певні джерела інформації;
2. Розрахувати обсяг вибіркової сукупності (скільки людей ви будете опитувати).
3. Вказати помилку вибіркової сукупності;
4. Визначити тип вибіркової сукупності, спосіб формування вибіркової сукупності. Описати принципи, процедури та детальні схеми відбору респондентів (детальний опис як, кого саме і де ви будете опитувати).

Критерії оцінювання

- ✓ Коректно та повно сформульована проблемна ситуація, наукова та емпірична розробленість теми, результати попередніх досліджень (+ 2 бали)
- ✓ Точно та чітко сформульовані об'єкт і предмет дослідження (+ 2 бал)
- ✓ Зв'язок мети й задач із об'єктом і предметом дослідження, з позначеною проблемою (+ 2 бали)
- ✓ Цілісність операціоналізації ключового поняття й правильність вибору шкал для виміру виділених ознак (+ 2 бали)
- ✓ Логічність висування гіпотез, виходячи із цілей і задач дослідження, перевіряємість гіпотез за допомогою виділених у ході операціоналізації ознак (+ 1 бали)
- ✓ Взаємозв'язок типу вибірки, методів збору інформації з виділеним об'єктом дослідження (+ 2 бал)
- ✓ Опис способів складання основи вибірки, розрахунок об'єму вибіркової сукупності (+ 1 бал)

Подробиця опису реалізації процедури вибірки, адекватної цілям і задачам дослідження (+ 2 бали).

РЕФЕРАТ З ІСТОРІЇ ЕМПІРИЧНОЇ СОЦІОЛОГІЇ

Завдання – написати реферат з історії емпіричної соціології.

Обсяг –10-15 стор. (Times New Roman, 12 кегль, полуторний інтервал).

Вимоги до змісту:

1. Коротка біографія дослідника, основні віхи його дослідницької діяльності.
2. Опис класичного емпіричного дослідження– авторський колектив, час, місце, тема, проблемна ситуація, персоналії.
3. Методологія й методи проведення дослідження.
4. Значимі результати дослідження та внесок до інституціоналізації емпіричної соціології.

Вимоги до структури:

1. Вступ;
2. Розділи, підрозділи (параграфи);
3. Висновки;

4. Список використаних джерел.

Також обов'язкові посилання на джерела мають бути у самому тексті реферату, кожна цитата у тексті, пряма чи перефразована, має бути підкріплена посиланням на джерело зі списку літератури, наприклад:

Згідно з логікою Р. Барта фотографічний досвід створюють три суб'єкти: той, що знімає (Operator), той, що знімається (Spectrum), та той, що розглядає знімки (Spectator) [4, с.19].

Критерії оцінювання:

- ✓ Термін (+ 1 бал, якщо робота здана вчасно)
- ✓ Правильне оформлення реферату (+ 2 бал)
- ✓ Наявність всіх компонентів для опису емпіричного дослідження, перерахованих у вимогах до змісту (+ 3 бали)
- ✓ Виступ на семінарському занятті (+ 2 бали)

***Оцінюванню підлягають лише реферати написані самостійно
Самостійність перевіряється за допомогою програм на **антиплагіат**.***